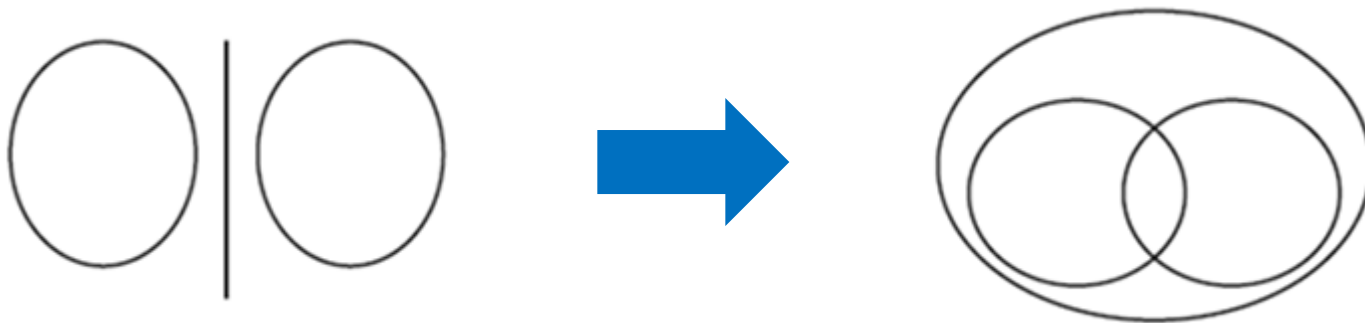


# Uudistavan oppimisen teoriaa



**Vapaa sivistystyö muutoksentekijänä 24.9.2019**

Erkka Laininen

OKKA-säätiö

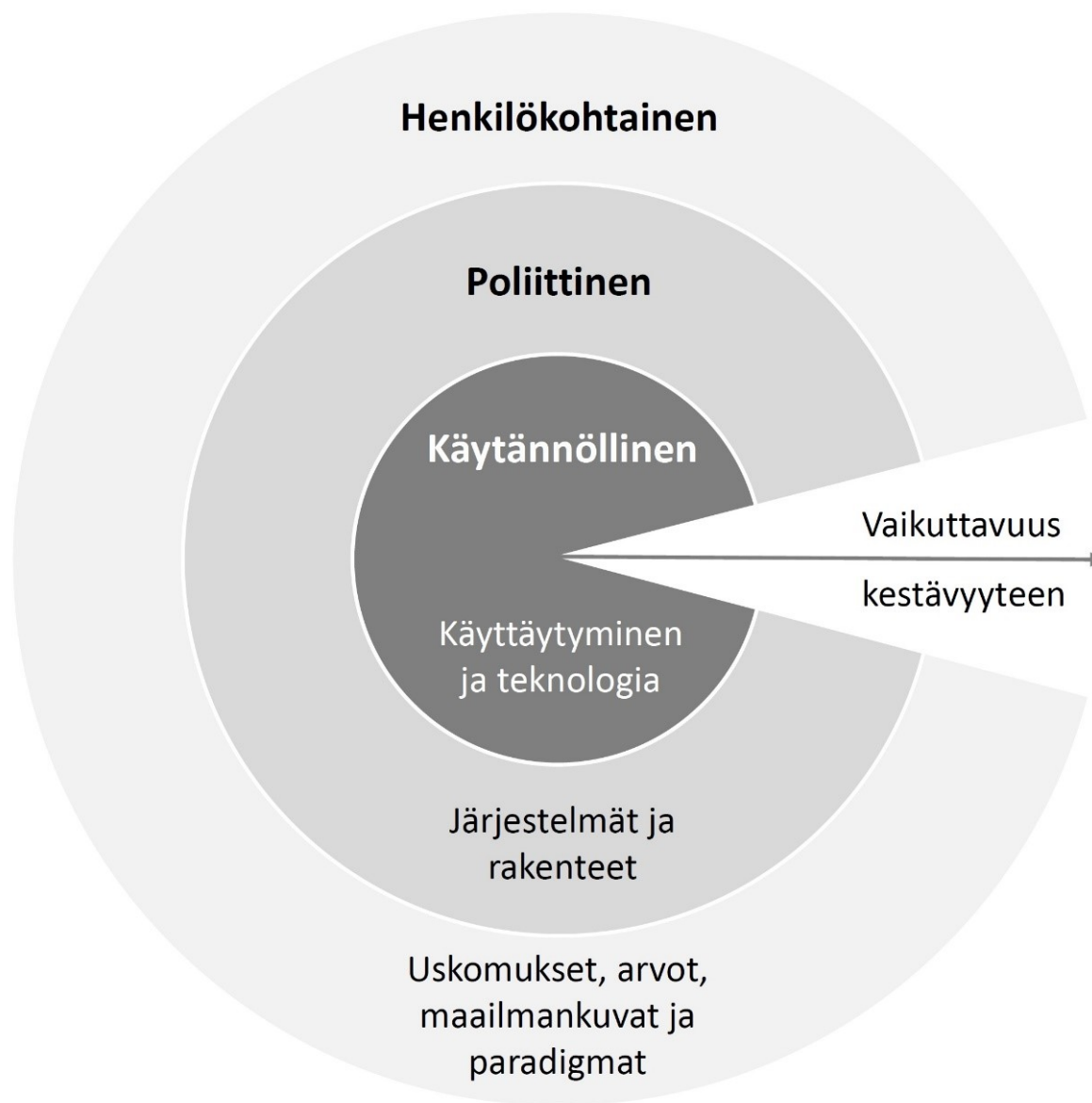


OKKA

# Esityksen taustoja

- Laininen, E. (2018). **Transformatiivinen oppiminen ekososiaalisen sivistymisen mahdollistajana**. Ammattikasvatuksen aikakauskirja 20(5).  
<https://akakk.fi/ammattikasvatuksen-aikakauskirja-05-2018-digitaalinen-erikoisnumero/>
- Laininen, E. (2018). **Transforming Our Worldview Towards a Sustainable Future**. Teoksessa Cook, J. (toim.) Sustainability, Human Well-Being and the Future of Education. Basingstoke: Palgrave Macmillan.  
<https://link.springer.com/book/10.1007%2F978-3-319-78580-6>
- Siirilä, J., Salonen, A. O., Laininen, E., Pantsar, T., & Tikkanen, J. (2018). **Transformatiivinen oppiminen antroposeenin ajassa**. Ammattikasvatuksen aikakauskirja, 20 (5), 39-56. <https://akakk.fi/ammattikasvatuksen-aikakauskirja-05-2018-digitaalinen-erikoisnumero/>
- Laininen, E. & Salonen, A. (tulossa 2019). **Koulutusorganisaatiot yhteiskunnan uudistajina**.

# Ilmastonmuutos etenee – miksi mikään ei muutu?

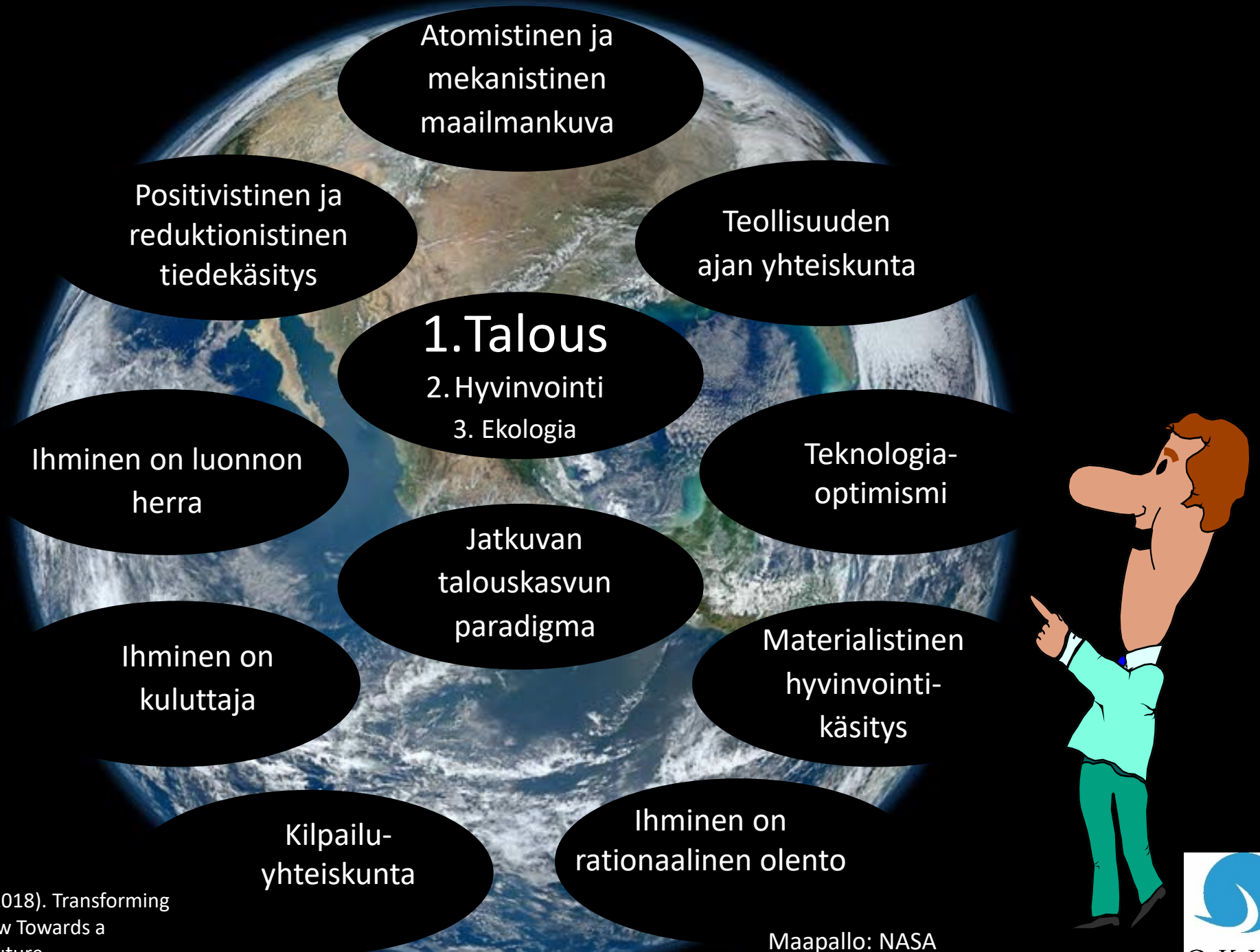


Yhteiskunnallisen transformaation kehät. Laininen (2018), mukailien O'Brien ja Synga (2013) ja Sharma (2007).



OKKA

# Olemmeko maailmankuvamme vankeja?



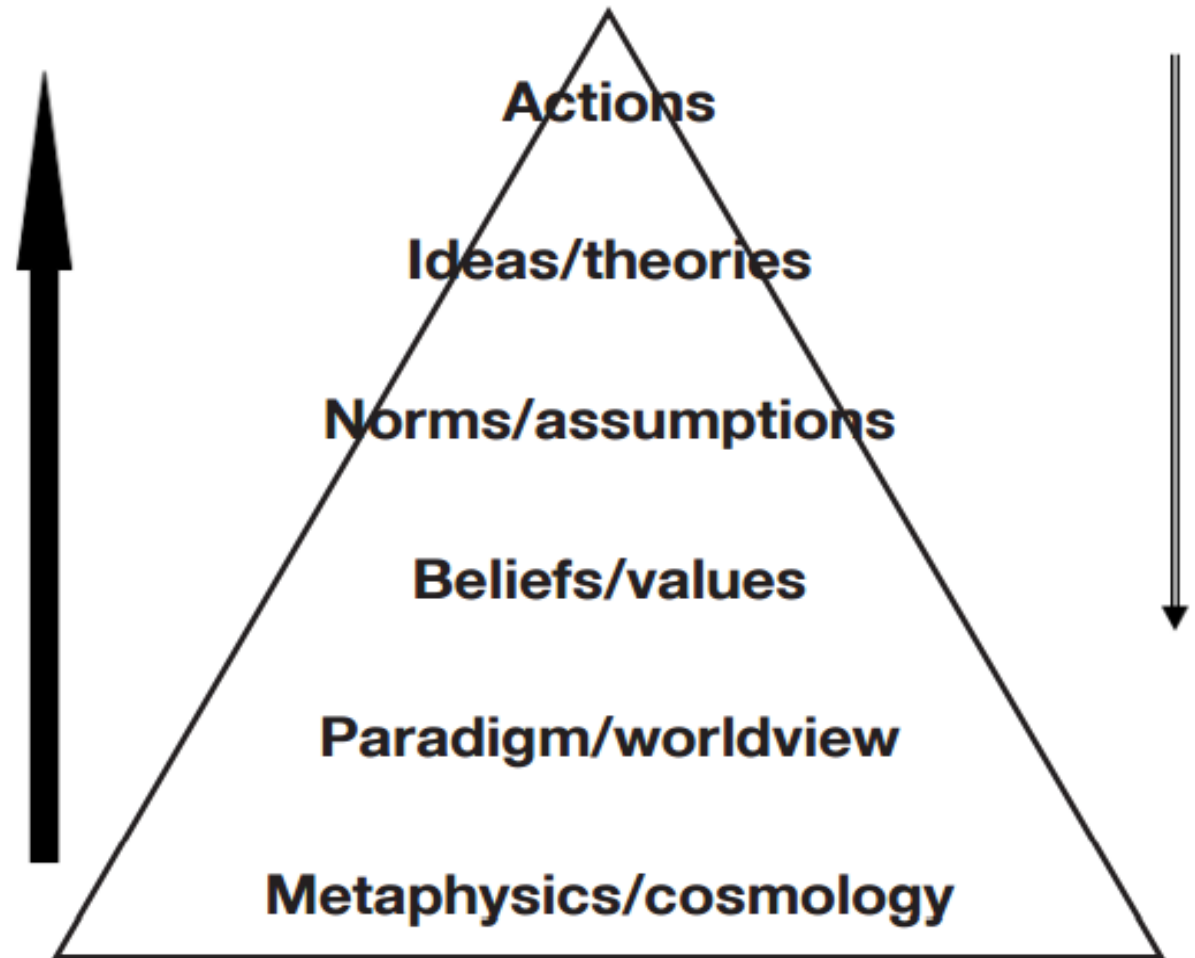
# Tietämisen tasot

*Syvämmän tietämisen tason käsitykset vaikuttavat päivittäiseen ajatteluamme ja toimintaamme tiedostamattomasti.*

*Tietämisen tasot pätevät yksilöiden ajatteluun sekä kollektiiviseen ja kulttuuriseen tietämiseen.*

*Voimme oppia eri tietämisen tasoilla.*

**Figure 1:** Levels of knowing



Bohm, D. (1992) Thought as a System. London: Routledge.

Stephen Sterling (2010) Transformative Learning and Sustainability: sketching the conceptual ground: [http://www2.glos.ac.uk/offload/tli/lets/lathe/issue5/Lathe\\_5\\_S%20Sterling.pdf](http://www2.glos.ac.uk/offload/tli/lets/lathe/issue5/Lathe_5_S%20Sterling.pdf)



OKKA

# Vanhaa toisintavasta oppimisesta uudistavaan oppimiseen

Taulukko 1. Oppimisen tasot (Sterling, 2010, s. 25; Batesonin 1972 teoriaa mukailleen)

<b>1. TASO.</b> Kognitiivinen oppiminen (ajattelu, emootiot, havaintokyky)	tehokkuuden ja suori- tuskyvyn parantuminen	ylläpitää vallitsevaa paradigmaa: tehdään asiat paremmin
<b>2. TASO.</b> Metakognitiivinen oppiminen	oman toiminnan ja ajattelun reflektointi	kehittää vallitsevaa para- digmaa: tehdään parempia asioita
<b>3. TASO.</b> Episteeminen oppiminen (tiedot, uskomukset, todellisuus- käsitys, maailmankuva)	paradigman muutos	uudistaa vallitsevaa para- digmaa: ympäröivä todelli- suus nähdään toisin

Siirilä J., Salonen A.O., Laininen E., Pantsar T., Tikkanen J. (2018). Transformatiivinen oppiminen antroposeenin ajassa.

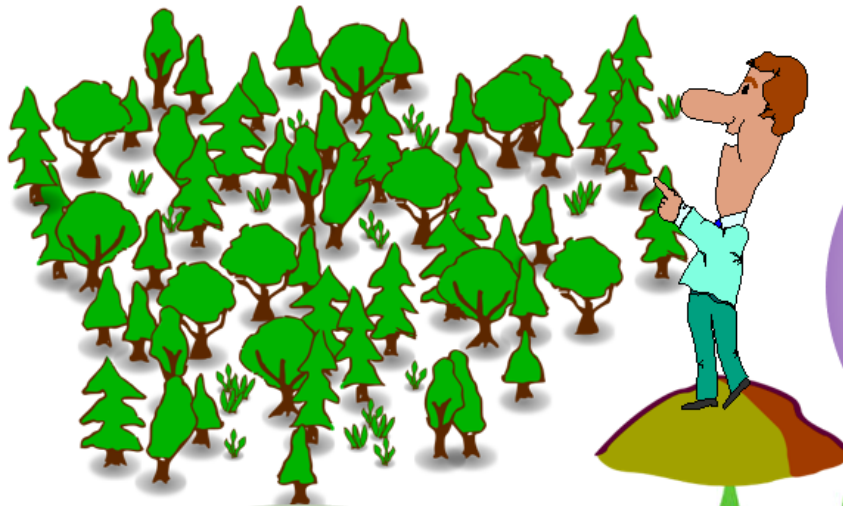
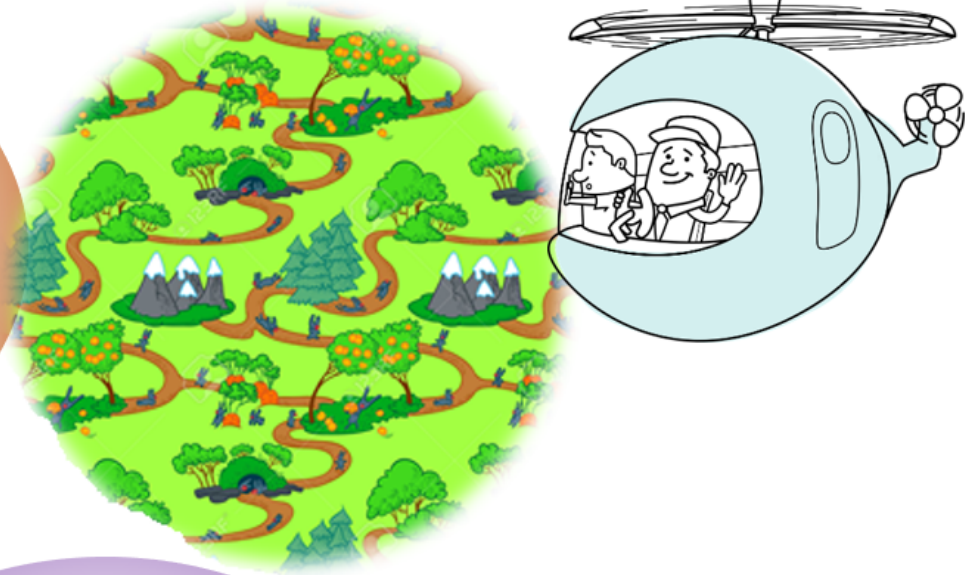


# Ilmastonmuutoksen ratkaisut:

- Uusi hyvinvointikäsitys
- Kasvupakosta luopuminen
- Kestävät paikallistaloudet

## Taso 3

*“Nähdään, että on olemassa muunkinlaisia metsiä.”*



## Taso 2

*“Nähdään koko metsä.”*

### Ilmastonmuutoksen ratkaisut:

- Vihreät tuotteet
- Uusiutuva energia
- Kiertotalous
- Digitalisaatio

## Taso 1

*“Ei nähdä metsää puilta.”*



### Ilmastonmuutoksen ratkaisut:

- Energia- ja materiaalitehokkuus
- Kierrätys
- Päästökauppa



OKKA

*Oppimisen tasot: Gregory Bateson (1972), Stephen Sterling (2003, 2010)*



# Transformatiivisen oppimisen määritelmiä





# 1) Mezirow (1978 ja myöhemmin)

*Ihminen reflektoi kokemustensa pohjalta kriittisesti ennakko-oletuksista ja käsityksistä koostuvaa merkitysperspektiiviään, jonka kautta hän jäsentää ja tulkitsee maailmaa, ja uudistaa perspektiiviä eheämmäksi ja toimivammaksi.*

- Mezirowin teoria ei sisällä kontekstia tai päämäärää, johon transformaatio suuntautuu.
- Transformaatio nähdään yksilötasolla tapahtuvana ajattelun uudistumisena ilman pyrkimystä sosiaaliseen muutokseen.



## 2) O'Sullivan, Morrell, & O'Connor (2002)

***Transformatiiviseen oppimiseen** sisältyy kokemus syvästä, rakenteellisesta muutoksesta käsityksissä, ajattelussa, tunteissa ja toiminnassa.*

*Tämä johtaa tietoisuuden uudistumiseen tavalla, joka dramaattisesti ja pysyvästi muuttaa olemisen tapamme maailmassa.*

*Muutos sisältää käsityksemme itsestämme ja omasta paikastamme maailmassa - suhteestamme muihin ihmisiin ja luontoon.*



### 3) Laininen (2018)

*Kestävän tulevaisuuden rakentamisessa tarvitaan oppimista, joka muuttaa olemassa olomme perusteita - ymmärrystämme ja käsityksiämme **ihmisen ja luonnon keskinäisestä riippuvuudesta, ihmisyydestä, hyvinvoinnin tekijöistä sekä talouden roolista** maailmassamme ja päivittäisessä elämässämme.*

*Muutosta aikaan saavan transformatiivisen oppimisen tavoitteena on **holistisen maailmankuvan ja syvän ymmärryksen** syntyminen **ihmisen elämän tarkoituksesta, suunnasta, arvoista ja valinnoista**. Se synnyttää **oppivia yhteisöjä ja verkostoja**, jotka auttavat omaksumaan uusia kestäviä elämäntapoja. Lopulta ne saavat aikaan **kulttuurisen muutoksen** kestäväen tulevaisuuden yhteiskuntaan ja maailmaan.*

# Transformatiivisen oppimisen suuntauksia

## Psykokriittinen lähestymistapa:

- Kriittinen reflektio, rationaalinen ajattelu, yksilötason oppiminen (*esim. Mezirow*).

## Sosio-emansipatorinen lähestymistapa:

- Reflektio ja dialogi, kohteena tosielämän ongelmat, voimaantuminen, muutos sekä oppijan maailmankuvassa että yhteiskunnassa, opettajat kanssaoppijoina ja muutosagentteina (*esim. Freiren kriittinen pedagogiikka*).

## Planetaarinen lähestymistapa:

- Ihmisen näkeminen sosiaalista ulottuvuutta laajemmin myös ekologiseen todellisuuteen ja planetaariseen ulottuvuuteen kytkeytyvänä toimijana. Transformaatioissa on kysymys ihmisen maailmansuhteen ja samalla myös yhteiskunnan uudistamisesta (*esim. O'Sullivan ym.*).



# YDIN

Transformatiivinen oppiminen tiivistyy ihmisen ja ympäröivän todellisuuden välisen suhteen uudelleen määrittelyyn.





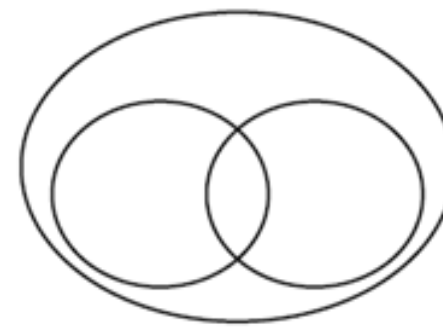
*Dualistinen (kahtiajakava, erotteleva) ajattelu on länsimaisen ajattelun merkittävin episteeminen virhe, joka on perussyö ekologiseen kriisiimme (Gregory Bateson, 1972. Steps to an Ecology of Mind)*

**Gregory Bateson** (1904-1980) oli brittiläinen monialainen tutkija. Hän oli muun muassa kulttuuriantropologi, psykologi, sosiologi, tietoteoreetikko, kyberneetikko, kielentutkija ja oppimistutkija. (Wikipeda)





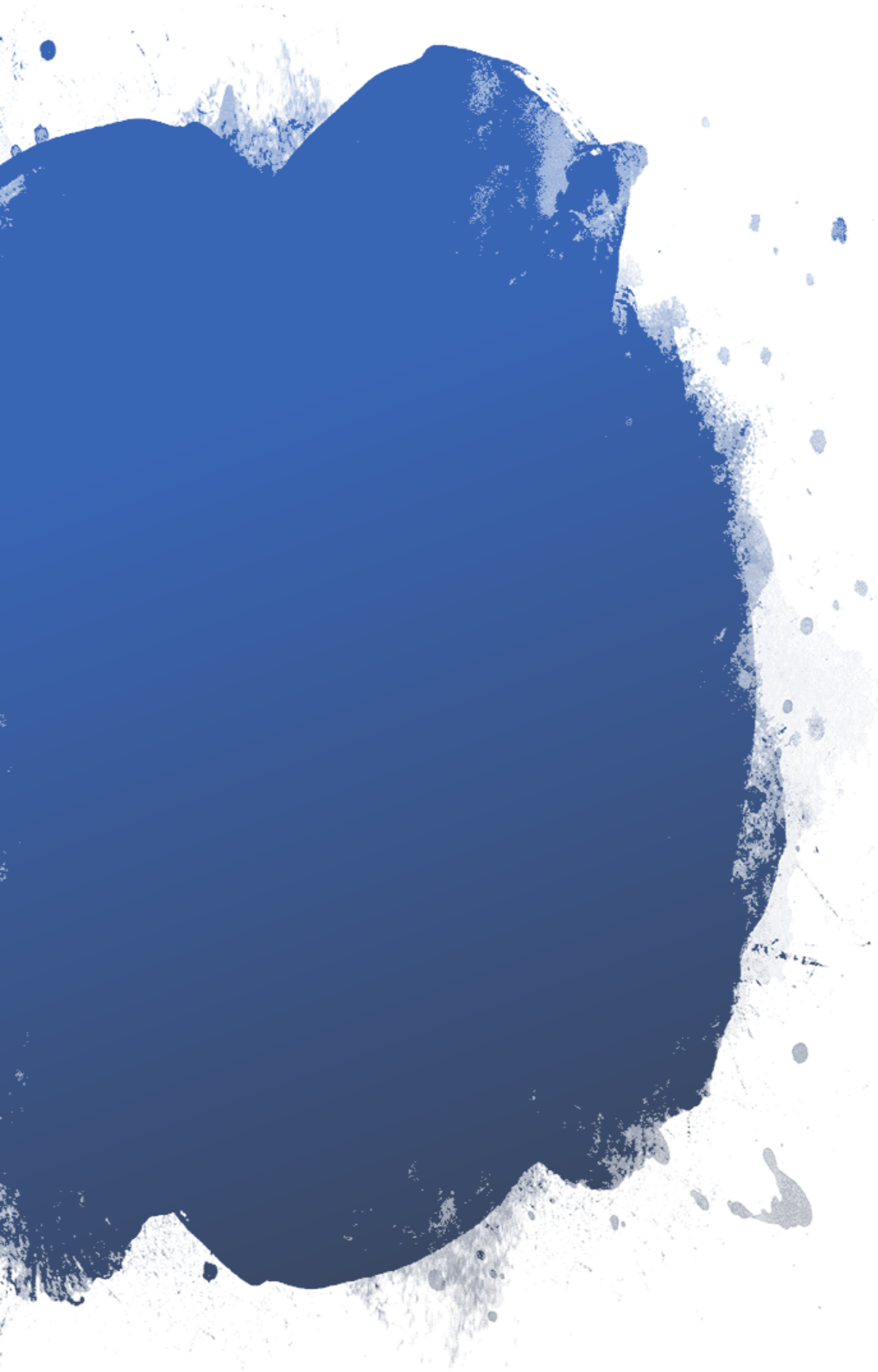
I-It : decontextual separation



I-Thou: co-creation in context

Kuva: Sterling,  
2003: Whole  
System Thinking as  
a basis for  
Paradigm Change  
in Education

Mieli – Aine/rakenne	Mieli ja aine/rakenne ovat yhtä
Keskittyminen asioihin	Keskittyminen suhteisiin ja vuorovaikutuksiin
Päätöksenteossa järki on erotettavissa tunteista ja arvoista	Jokainen päätös sisältää arvot ja tunteet
Win – Lose	Win - Win
Yksilön onnellisuuden tavoittelu	Merkitys syntyy aina suhteessa toiseen
Hyvinvointi syntyy systeemin osien välisen kilpailun kautta	Osan ja kokonaisuuden hyvinvointi riippuvat toisistaan
Ihminen/sosiaaliset systeemit – Luonto	Ihminen ja sos. systeemit osana luontoa
Evolution	Co-evolution
Mekanistinen ajattelu	Holistinen ajattelu
Systeemiajattelu ”insinööritieteenä”	Ekologinen systeemiajattelu maailmakuvana
Varmuus, kontrolli	Epävarmuus, itsesäätely, osallisuus
Yksi todellisuus	Todellisuuden subjektiivisuus ja kontekstuaalisuus
<b>KOULUTUS</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Oppiminen perustuu järkeen</li> <li>• Koulutus tuottaa osaamista yhteiskuntaa varten</li> <li>• Yksilön oppiminen</li> </ul>	<b>KOULUTUS</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Oppiminen perustuu myös mm. tunteisiin, intuitiiviseen ja keholliseen oppimiseen</li> <li>• Koulutus luo tulevaisuutta yhteiskunnan kanssa</li> <li>• Yksilö oppii yhdessä yhteisön kanssa</li> </ul>



Transformatiivinen  
oppiminen  
ekososiaalisen  
sivistymisen  
mahdollistajana





# EKOSOSIAALINEN SIVISTYSKÄSITYS

## Päämäärät

- Perustuu elämän edellytysten turvaamiselle
- Merkityskeskeinen olemassaolon ihanne
- Hyvän elämän tavoittelu yhden maapallon rajoissa
- Vapauden ja vastuun tasapaino
- Kestävämpi elämäntapa, yhteiskunta ja kulttuuri
- Luottamus tulevaisuuteen
- *Myötä- ja vastuuntunnon laajentaminen eliökuntaan*

## Arvopohja

### *Systeminen*

### *maailmansuhde*

- Maailman hahmottaminen ekososiaalisena systeeminä

### *Vastuullisuus*

- Kasvaminen vastuulliseen maailmasuhteeseen

### *Ihmistenvälisyys*

- Täyden ihmisyyden tavoittelu liittymällä muihin ihmisiin
- *Eliökunnanvälisyys*

### *Kohtuullisuus*

- Ymmärrys siitä, mitä tarvitaan enemmän ja mitä vähemmän hyvään elämään

## Toiminnan ulottuvuus

- Kokemuksellisuus
- Ratkaisun puolelle asettuminen
- Muutosta aikaansaava yhteistoiminta

## Sivistyksen perusta

- Ekologisten, sosiaalisten ja taloudellisten kysymysten yhteistarkastelu
- Elämää ylläpitävien tekijöiden tärkeysjärjestys:
1. Ekologisten kysymysten ensisijaisuus (itseisarvo)
  2. Ihmisoikeuksien luovuttamattomuus (itseisarvo)  
*Koko eliökunnan elämän oikeus ja itseisarvo*
  3. Vakaan talouden vaaliminen (välinearvo)

Laininen, E. (2018). Transformatiivinen oppiminen ekososiaalisen sivistymisen mahdollistajana.

Salonen, A., & Bardy, M. (2015). Ekososiaalinen sivistys herättää luottamusta tulevaisuuteen.

Martusewicz, R., ym. (2015). EcoJustice Education. Toward Diverse, Democratic, and Sustainable Communities.

Värri, V-M. (2018). Kasvatus ekokriisin aikakaudella.



Kompetenssi	Kognitiivinen taso korostuu (tieto ja ymmärrys)	Metakognitiivinen taso korostuu (kriittisyys ja reflektio)	Transformatiivinen taso korostuu (maailmansuhteen uudistuminen)
<b>SYSTEEMINEN MAAILMANSUHDE</b>  <i>YDIN: Maailman hahmottaminen sosio-ekologisenä systeeminä, systeemisen ajattelun kehittäminen</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Planetaariset rajat</li> <li>• Kestävyyssymykset</li> <li>• Luonnon- ja sosiaalisten järjestelmien toiminta</li> <li>• Monialaisen tiedon syntetisointi</li> <li>• Syy-seuraussuhteet</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Keskinäisriippuvuudet</li> <li>• Oman toiminnan vaikutukset ja palautekykennät</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Elämää ylläpitävien tekijöiden tärkeysjärjestyksen sisäistäminen</li> <li>• Sosio-ekologisen maailmansuhteen rakentuminen</li> </ul>
<b>VASTUULLISUUS</b>  <i>YDIN: Kasvaminen vastuulliseen maailmasuhteeseen (ihmiset, elollinen ja eloton luonto, tulevat sukupolvet)</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Vapauksien ja vastuuden tiedostaminen</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Globaalit keskinäisriippuvuudet</li> <li>• Jakaminen</li> <li>• Empatiakyky</li> <li>• Yhdenvertaisuus</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Huolenpito, myötätunto ja altruismi sisäistyneinä toiminnan orientaatioina</li> <li>• Ihmisten keskeisen sekä ihmisen ja luonnon välisen perustavanlaatuisen yhteyden syvä ymmärrys</li> </ul>
<b>KOHTUULLISUUS</b>  <i>YDIN: Ymmärrys siitä, mitä tarvitaan enemmän ja mitä vähemmän hyvään elämään</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Kohtuullisuuden välttämättömyys rajallisella maapallolla</li> <li>• Resurssien oikeudenmukainen jakaminen</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Jatkuvan kasvun kyseenalaistaminen</li> <li>• Halujen ja tarpeiden erottaminen</li> <li>• Hyvinvoinnin tekijöiden tunnistaminen</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Uusien merkitysten synnyttäminen</li> <li>• Jälkimmäisen elämäntavan omaksuminen</li> </ul>
<b>IHMISTEN- JA ELIÖKUNNAN-VÄLISYYS</b>  <i>YDIN: Täyden ihmisyyden tavoittelu liittymällä muihin ihmisiin, ihmisen sosiaalisuus muiden eliöiden kanssa</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Tieto kulttuureista</li> <li>• Tieto luonnosta</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ihmisten kohtaaminen</li> <li>• Luonnon kohtaaminen</li> <li>• Dialogi</li> <li>• Yhteistoiminta</li> <li>• Kulttuurinen ymmärrys</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ihmisen ja luonnon kietoutuneisuuden kokemus</li> <li>• Myötätunto ja altruismi sisäistyneinä toiminnan orientaatioina</li> <li>• Uudet merkitysperspektiivit</li> </ul>
<b>TULEVAISUUS-ORIENTAATIO</b>  <i>YDIN: Vaihtoehtoisten tulevaisuuksien visiointi ja tulevaisuuden aktiivinen käyttäminen</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Historiallisen kehityksen ymmärtäminen</li> <li>• Vaihtoehtoisten tulevaisuuksien hahmottaminen</li> <li>• Omat käsitykset tulevaisuudesta</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Tulevaisuuksien arviointi ja visiointi</li> <li>• Omat vaikutusmahdollisuudet</li> <li>• Kompleksisuuden ja epävarmuuden hallinta</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Rajoituksista irrottautuminen</li> <li>• Aidosti vaihtoehtoiset tulevaisuuden visiot</li> <li>• Tulevaisuudentekijän orientaation sisäistäminen</li> </ul>
<b>KOKEMUKSET JA TOIMINTA</b>  <i>YDIN: Käsitysten testaaminen, merkitysten synnyttäminen, yhteiskunnallinen muutos</i>	Kokemukset: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Uusien näkökulmien löytäminen, käsitysten tutkiminen ja testaaminen</li> <li>• Merkitysten synnyttäminen</li> <li>• Tunteet, intuitio ja kehollisuus oppimisen syventäjinä</li> </ul> Toiminta: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Voimaannuttavat, konkreettiset teot yksin ja yhdessä muiden kanssa</li> <li>• Kyky ja halu toimia kestävä tulevaisuuden puolesta</li> <li>• Yhteiskunnallisen muutoksen toteutuminen</li> </ul>		

Ekososiaalisen sivistyksen kompetenssien kehittäminen eri tasoilla tapahtuvana oppimisena Sterlingin (2010) esittämässä oppimisen tasojen viitekehyksessä.

Laininen, E. (2018). Transformatiivinen oppiminen ekososiaalisen sivistymisen mahdollistajana

# Ekososiaalisen sivistyksen kompetenssien kehittyminen oppimisen eri tasoilla

KOMPETENSSI	KOGNITIIVINEN TASO (tieto ja ymmärrys)	METAKOGNITIIVINEN TASO (kriittisyys ja reflektio)	TRANSFORMAATIIVINEN TASO (maailmansuhteen uudistuminen)
<b>KOHTUULLISUUS</b>  <b>YDIN: Ymmärrys siitä, mitä tarvitaan enemmän ja mitä vähemmän hyvään elämään</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Kohtuullisuuden välttämättömyys rajallisella maapallolla</li><li>• Resurssien oikeudenmukainen jakaminen</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Jatkuvan kasvun kyseenalaistaminen</li><li>• Halujen ja tarpeiden erottaminen</li><li>• Hyvinvoinnin tekijöiden tunnistaminen</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Uusien merkitysten synnyttäminen</li><li>• Jälkimateriaalisen elämäntavan omaksuminen</li></ul>

Laininen, E. (2019). Transformatiivinen oppiminen ekososiaalisen sivistymisen mahdollistajana

<https://akakk.fi/ammattikasvatuksen-aikakauskirja-05-2018-digitaalinen-erikoisnumero/>



# Arvojen prosessointi

**SYSTEEMINEN  
MAAILMANSUHDE**

**VASTUULLISUUS**

**KOHTUULLISUUS**

**IHMISTENVÄLISYYS**

**TULEVAISUUS-  
ORIENTAATIO**

## TIETO JA YMMÄRRYS

- Arvon määrittely ja ymmärtäminen
- Arvoon liittyvä tietopohja

## KRIITTISYYS JA REFLEKTIO

- Arvon henkilökohtaistaminen
- Arvon peilaus todellisuuteen (oma ryhmä, opisto, yhteiskunta)
- Dialogitaidot ja empatiakyky

## TOIMINTA

- Arvon kokeileminen toiminnassa
- Kokemuksellisuus ja tunteiden herättäminen
- Merkityksen syventäminen

## TRANSFORMATIIVISUUS

- Arvon sisäistyminen
- Muutoksen tekeminen

## Menetelmät

- Arvoihin liittyviin ilmiöihin tutustuminen
- Tutkimustieto
- Pohdinta ja keskustelu
- Pohdintakysymykset
- Kriittinen dialogi
- Kokemusten ja tunteiden reflektointi
- Luova työskentely
- Tulevaisuuslupaukset
  - omassa elämässä
  - Ryhmän/opiston lupaus
- Teot ja toiminta
- Vuorovaikutus, yhteisöllisyys, voimaantuminen



OKKA

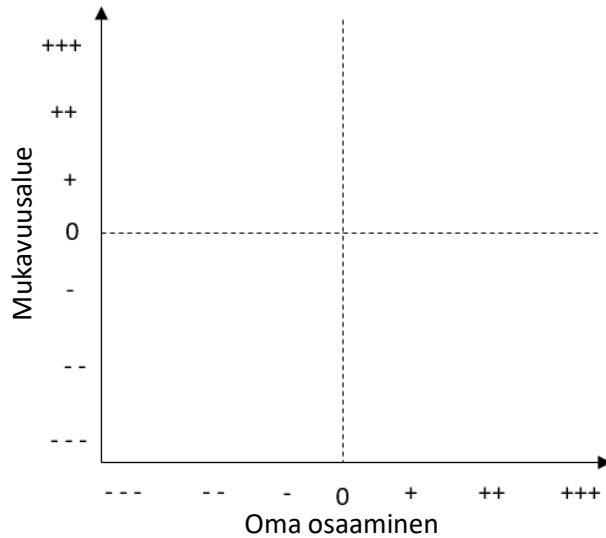
Soveltaen, Laininen, E. (2019).  
Transformatiivinen oppiminen  
ekososiaalisen sivistymisen  
mahdollistajana.

# Ekososiaalisen sivistyksen kompetenssien arviointi

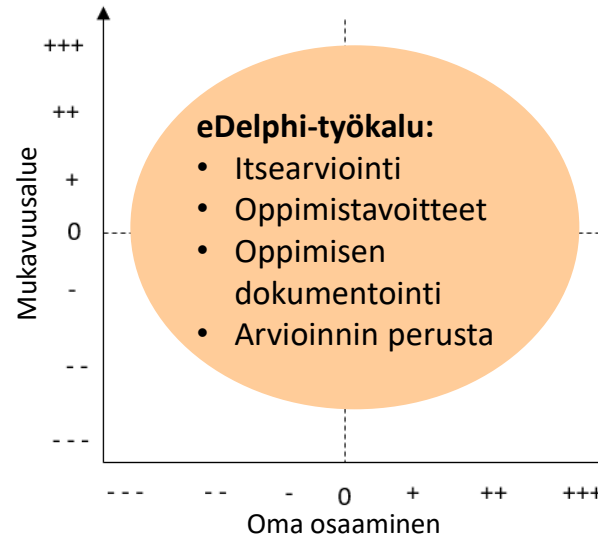
VASTUULLISUUS KOHTUULLISUUS IHMISTENVÄLISYYS  
SYSTEEMINEN MAAILMANSUHDE TULEVAISUUSORIENTAATIO

Osaamismerkit?

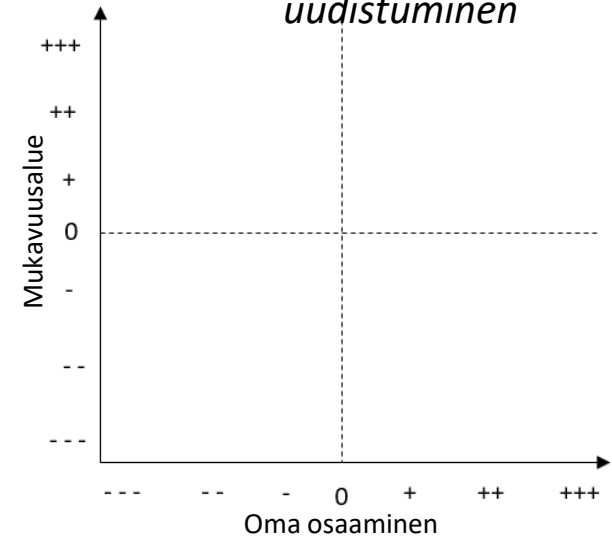
Kognitiivinen taso  
*Tieto ja ymmärrys*



Metakognitiivinen taso  
*Kriittisyys ja reflektio*



Transformatiivinen taso  
*Maailmansuhteen uudistuminen*



## LÄHTÖTILANNE

Käsitteen ymmärtäminen:

- Käsitekartta
- Itsearviointiväittämät
- Oman osaamisen arviointi ja perustelu

## OPPIMISTAVOITTEET

- Tehtävät
- Oppimateriaali

## LÄHTÖTILANNE

Oman toiminnan reflektointi

- Miten käytän kompetenssia omassa elämässäni?
- Reflektointi muiden oppijoiden kanssa

## OPPIMISTAVOITTEET

- Oppimisen haasteet oman elämän kartalla

## LÄHTÖTILANNE

Oman ajattelun ja toiminnan reflektointi

- Oma merkitysperspektiivin muutos
- Arvon sisäistäminen uudeksi toiminnan orientaatioksi
- Reflektointi ulkopuolisten kanssa

## OPPIMISTAVOITTEET

- Oppimishaasteet "tosielämän projekteissa"

**MUKAVUUSALUE:** Miten suhtaudun oppimishaasteen ja kuinka käsittelen siihen liittyviä tunteitani? Mitä tukea tarvitsen?

# KEINOJA TRANSFORMATIIVISUUDEN VAHVISTAMISEEN

1. Vallitsevan olemassaolon ihanteen kritiikki
2. Kestävyyssysteemien systeminen tarkastelu
3. Toimijalähtöinen oppiminen
4. Kestävän toimintakulttuurin rakentaminen
5. Tunteet, kehollisuus, luovuus ja intuitio
6. Arvojen reflektointi kriittisen dialogin kautta
7. Vaihtoehtoisten tulevaisuuksien kuvittelu
8. Toivon ja merkityksellisyyden vaaliminen

# Taidekasvatus ympäristökasvatuksena

## **OSA-ALUE 1: YMPÄRISTÖHERKKYYDEN JA HAVAINNOKYVYN KEHITTÄMINEN**

*Kehollisuus, moniaistisuus, kokemuksellisuus*

## **OSA-ALUE 2: MERKITYKSIEN, OSALLISUUDEN JA YHTEISÖLLISYYDEN RAKENTAMINEN TAITEEN KEINAIN**

*Kokemusten, tunteiden, ajatusten jakaminen, työstäminen taiteen keinoin*

## **OSA-ALUE 3: KRIITTISYYS, KYSEENALAISTAMINEN, HAASTAMINEN**

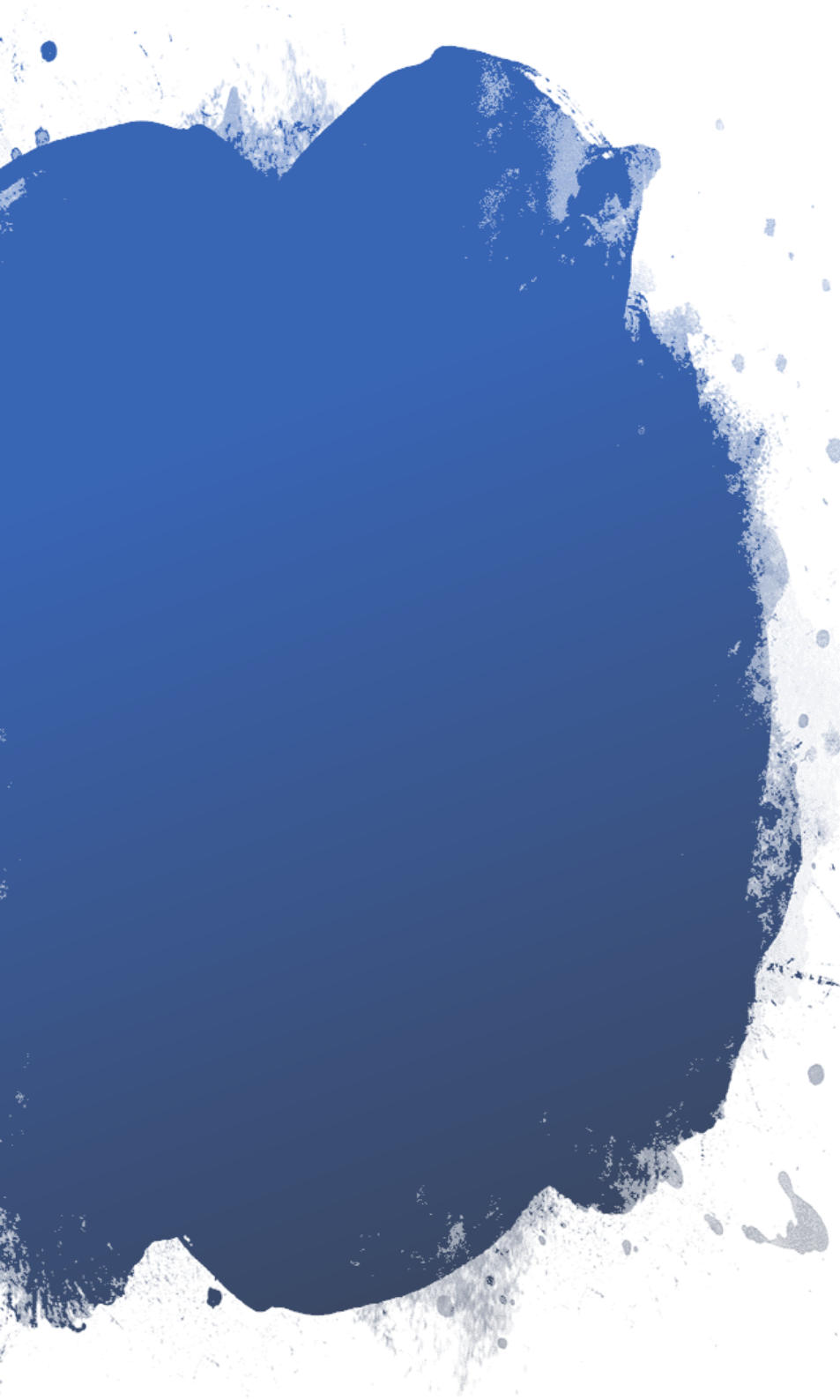
*Länsimaisen kulttuurin perusolettamusten ja valtarakenteiden näkyväksi tekeminen, arvojen tunnistaminen, keskusteleminen, kantaa ottaminen*

## **OSA-ALUE 4: MUUTOKSEN TEKEMINEN AKTIVISMITAITEEN KEINAIN**

*Elinympäristöjen parantaminen, viihtyisyys, yhteisöllisyys, toisin tekeminen, outouttaminen, interventiot, parodiointi yms.*

*Henrika Ylirisku, Aalto Arts*

*Esitys Agenda 2030 ja ympäristökasvatus -seminaarissa 6.2.2019*



# Koulutusorganisaatiot yhteiskunnan uudistajina

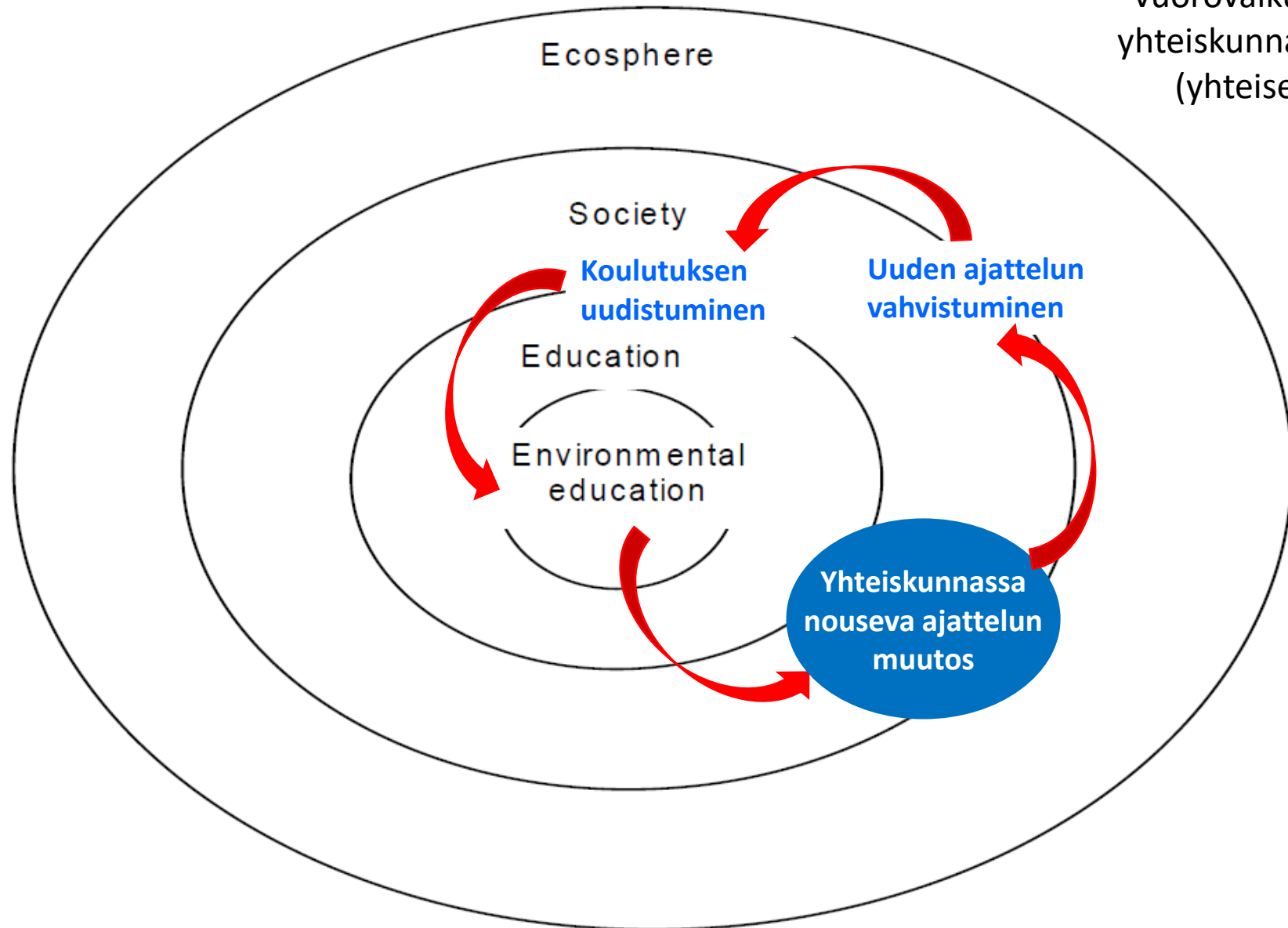




# Voiko koulutus uudistua – ja muuttaa yhteiskuntaa?

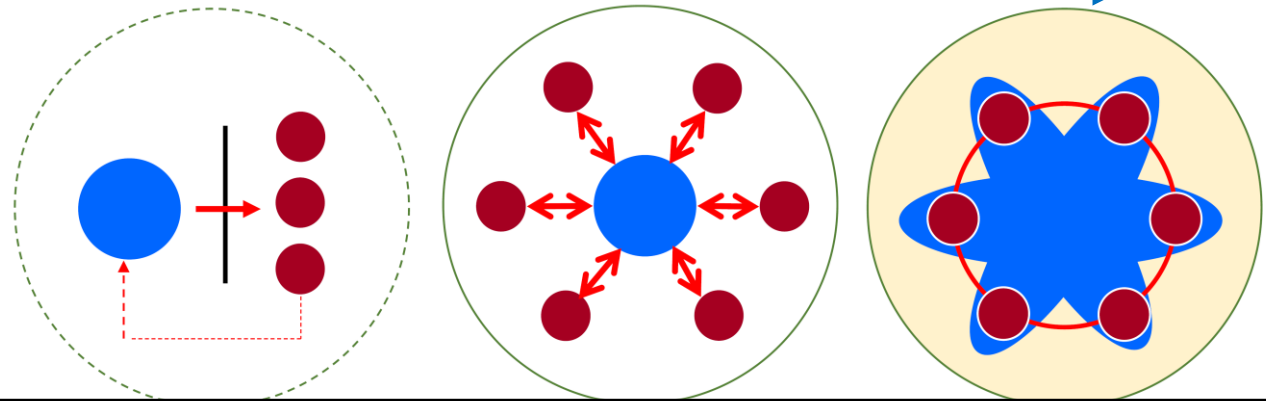
## ”The Ecology of Education Systems”

Koulutus voi uudistua vain  
vuorovaikutuksessa  
yhteiskunnan kanssa  
(yhteisevoluutio)



# Kestävän tulevaisuuden indikaattoreiden teorettinen viitekehys

## Koulutusorganisaation paradigmanmuutos



		ORIENTAATIOT		
		Olemassa olevaa Toisintava <i>Tehokkuuden parantaminen</i>	Tulevaisuutta ennakoiva <i>Kriittisyys, reflektiivisyys, vuorovaikutus</i>	Yhteiskuntaa uudistava <i>Koulutuksen paradigman uudistuminen</i>
<b>MUUTOKSENTEKIJÄT</b>	Suhde yhteiskuntaan	• Erillinen	• Vuorovaikutteinen	• Sulautunut
	Yhteisöstä nouseva muutos	• Siilot ja yhdenmukaisuus	• Yhteydet ja moninaisuus	• Verkostot ja kulttuurinen dialogi
	Tulevaisuus-orientaatio	• Reagointi ja säilyttäminen	• Tulevaisuus-skenaariot ja uudistuminen	• Utopiat ja tulevaisuuskuvioiden käyttäminen
	Oppimis-käsitys	• Yksilö oppii toisintamaan olevaa kehitystä	• Yksilö ja yhteisö oppivat muutosta varten	• Oppiminen laajenee verkostoihin ja syvenee muutokseksi

## 1) Opetus ja oppiminen

- Ekososiaalinen sivistyminen
- Globaalisuus
- Uudistava oppiminen
- Kulttuurinen osallisuus
- Muutoksen tekeminen

TAVOITTEET

SISÄLLÖT

OPPIMISYMPÄRISTÖT

MENETELMÄT

Indikaattorit 1-3

*Lannoittaja*

## 2) Toimintakulttuuri

- Oppiva yhteisö
- Ympäristövastuu, osallisuus ja yhteisöllisyys
- Merkitysten ja toivon synnyttäminen
- Yhteinen toiminta kestävän tulevaisuuden puolesta

Indikaattorit 4-6

*Kasvualusta*

*Valo*

*Siemenet*

## Kumppanuudet

- Miten oppilaitos tekee muutoksen todeksi kumppaneidensa kanssa?

Indikaattorit 1-10

*Kastelija*

## 3) Johtaminen

- Ekososiaalinen sivistys ja kestävä tulevaisuus arvoissa, strategiassa ja tarkoituksessa
- Oppilaitos yhteiskunnan uudistajana
- Yhteisöstä nousevan muutoksen mahdollistaminen

Indikaattorit 7-10

EKOSOSIAALINEN SIVISTYS

VASTUULLISUUS

KOHTUULLISUUS

IHMISTENVÄLISYYS

SYSTEEMINEN MAAILMANSUHDE



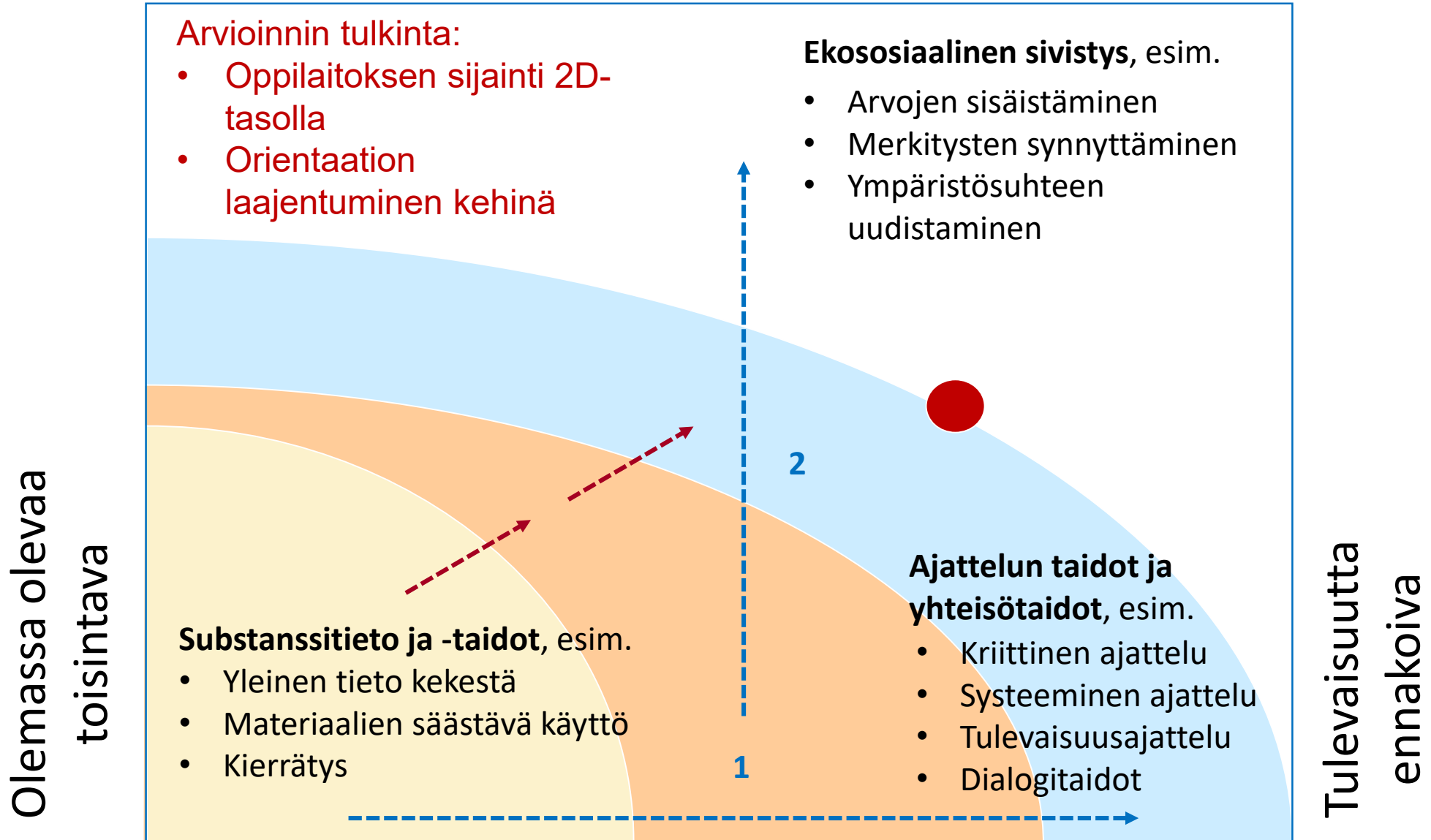
Indikaattori		Olemassa olevaa toisintava	Tulevaisuutta ennakoiva	Yhteiskuntaa uudistava	
OPETUS	1. Opetuksen toteutus	• Lähtökohtana normit	• Lähtökohtana toimintaympäristö	• Lähtökohtana globaalisuus ja kestävyys	
		• Toteutuksena henkilökohtaistaminen	• Toteutuksena kestävyyspainotus	• Toteutuksena oppiminen muutoksena	
		• Tavoitteena ammatti, harrasteet, jatko-opinnot	• Tavoitteena kestävä elämäntapa	• Tavoitteena yhteiskunnan uudistaminen	
	2. Kestävyystaitojen oppiminen	• Keskiössä substanss tiedot ja -taidot	• Laajennus ajattelun taitoihin ja yhteisötaitoihin	• Laajennus ekososiaaliseen sivistykseen	
		• Näkökulmana työprosessi ja työympäristö	• Näkökulma avartuu yhteiskuntaan	• Näkökulma avartuu globaaliin ulottuvuuteen	
		• Oppiminen toimintatapoja harjoittelemalla	• Oppiminen toimintatapoja uudistamalla	• Oppiminen yhteiskuntaa uudistavissa hankkeissa	
	3. Oppimis-ympäristöt	• Omat oppimisympäristöt eivät tue kestävyttä	• Kestävyys toteutuu omissa ympäristöissä	• Ympäristöt tukevat kestävyys haasteiden ratkaisua	
		• Ulkoisia oppimisympäristöjä ei hyödynnetä	• Kestävyys asioita opitaan ulkoisissa ympäristöissä	• Yhteiskunta kestävyden oppimisympäristönä	
		• Osallisuus pääsynä kulttuuriin	• Osallisuus yhteisön kulttuuriin vaikuttamisena	• Osallisuus uuden kulttuurin synnyttämisenä	
TOIMINTAKULTTUURI	4. Oppiva yhteisö ja kumppanuudet	• Keskiössä yksilöiden osaaminen	• Keskiössä yhteisön osaaminen	• Oppiminen laajenee verkostoihin	
		• Tavoitteena mukautuminen normeihin	• Tavoitteena kriittisyys, dialogi ja uudistuminen	• Tavoitteena uudistavat kumppanuudet	
		• Suhde yhteiskuntaan erillinen	• Suhde yhteiskuntaan refleктоiva	• Suhde yhteiskuntaan sulautunut	
	5. Oppilaitoksen ympäristövastuu	• Normien vaatimusten täyttäminen	• Oppilaitoksen kestävä kehityksen tavoitteet	• Tavoitteena oppilaitoksen hiilineutraalius	
		• Ympäristö ei painotu hankinnoissa	• Ympäristö on hankintojen prioriteetti	• Oppilaitos on osa kiertotaloutta	
		• Arjen käytäntöjen vihertäminen	• Ympäristövastuullisuus toimintatapana	• Kohtuutus toiminnan perustana	
	6. Yhteisön hyvinvointi	• Normien vaatimukset	• Opiskelijoiden ja henkilöstön tarpeet	• Jokaisen saama tuki, arvo ja tunnustus	
		• Fyysinen ympäristö	• Yhteisöllisyys, osallisuus, moninaisuus	• Kohtaaminen, myötätunto, merkityksellisyys	
		• Puutteisiin reagointi	• Kehittäminen sidosryhmien kanssa	• Globaali huolenpidon piiri	
	JOHTAMINEN	7. Oppilaitoksen strategia	• Strategiaprosessi saneleva	• Prosessi yhteisöä osallistava	• Prosessi yhteinen kumppaneiden kanssa
			• Oppilaitoskeskeisyys	• Yhteiskuntalähtöisyys	• Kestävyyslähtöisyys
			• Strategia säilyttävä	• Strategia ennakoiva, oppilaitosta uudistava	• Strategia yhteiskuntaa uudistava
8. Johtaminen		• Ohjaajana talous ja tehokkuus	• Ohjaajana toimintaympäristön muutos	• Ohjaajana kestävä tulevaisuus	
		• Keinoina vastuut ja kontrolli	• Keinoina yhteiset tavoitteet	• Keinoina jaetut arvot ja visiot	
		• Heikko vuorovaikutus, yhdenmukaisuus	• Yhteydet, vuorovaikutus, moninaisuus	• Verkostot, itseorganisoituminen	
9. Henkilöstön osaaminen		• Painotus alan substanssiosaamisessa	• Toimintaympäristön tuntemus ja pedagogiikka	• Globaalit haasteet ja ekososiaalinen sivistys	
		• Kestävyysosaamisen tarpeita ei tunnisteta	• Kestävyysosaamisen tarpeita ennakoidaan	• Oppilaitos luo uutta kestävyysosaamista	
		• Kehittäminen on satunnaista	• Kehittäminen on suunnitelmallista	• Työ ja osaamisen kehittäminen yhdistyvät	
10. Toiminnan arviointi ja kehittäminen		• Kestävyysmittareita ei ole määritelty	• Sisäiset kestävyysmittarit käytössä	• Yhteiskunnalliset vaikuttavuusmittarit käytössä	
		• Toiminnan kestävyden arviointi puutteellista	• Osallistava arvioinnin ja kehittämisen kulttuuri	• Yhteinen arviointi kumppaneiden kanssa	
		• Yhteisön osallistuminen kehittämiseen heikkoa	• Kumppanit oppilaitoksen kehittämisen tukena	• Kestävien innovaatioiden yhteiskehittäminen	



# Arvioinnin toteutus

**Esimerkki:** kestävyystaitojen oppiminen (indikaattori 2), näkökulma 1: Oppimisen tavoitteet ja sisällöt

Yhteiskuntaa uudistava



# Tutkimusartikkeleita ja julkaisuja ekososiaalisesta sivistyksestä ja uudistavasta oppimisesta

Laininen, E. (2018). Transformatiivinen oppiminen ekososiaalisen sivistymisen mahdollistajana. Ammattikasvatuksen aikakauskirja 20(5). <https://akakk.fi/ammattikasvatuksen-aikakauskirja-05-2018-digitaalinen-erikoisnumero/>

Laininen, E. (2018). Transforming Our Worldview Towards a Sustainable Future. Teoksessa Cook, J. (toim.) Sustainability, Human Well-Being and the Future of Education. Basingstoke: Palgrave Macmillan. <https://link.springer.com/book/10.1007%2F978-3-319-78580-6>

Mathlin, V. (2018). Mitä on ekososiaalinen sivistys ja mikä yhteys sillä on sivistyksen käsitteeseen? Oulu: Oulun yliopisto. <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201811223089.pdf>

Ojanen, E. (2004). Kohtuudesta ja kohtuuttomuudesta. Helsinki: Kirjapaja.

Pulkki, J. (2017). Kilpailun kasvatuksellisista ongelmista. Hyveitä 2000-luvulle. Akateeminen väitöskirja. Acta Universitatis Tamperensis, 2332. Tampere: Tampere University Press. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0592-5>

Salonen, A. (2014). Ekososiaalinen hyvinvointiparadigma – yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan uusi suunta täyttyvällä maapallolla. Teoksessa J. Hämäläinen (toim.), Sosiaalipedagoginen aikakauskirja 2014 (ss. 32–62). Kuopio: Suomen sosiaalipedagoginen seura.

Salonen, A. (2019). Näytelmän kulissit on, mutta juonta ei. Kolumni Opettajalehdessä 8.2.2019. <https://www.opettaja.fi/kolumnit-ja-pakinat/naytelman-kulissit-on-mutta-juonta-ei/>



Salonen, A., & Bardy, M. (2015). Ekososiaalinen sivistys herättää luottamusta tulevaisuuteen. *Aikuiskasvatus*, 35(1), 4–15. [https://www.academia.edu/11334115/Salonen A. and Bardy M. 2015 . Ekososiaalinen sivistys her%C3%A4tt%C3%A4 luottamusta tulevaisuuteen. Aikuiskasvatus 35 1 4-15](https://www.academia.edu/11334115/Salonen_A_and_Bardy_M._2015_.Ekososiaalinen_sivistys_her%C3%A4tt%C3%A4_luottamusta_tulevaisuuteen.Aikuiskasvatus_35_1_4-15)

Salonen, A., & Joutsenvirta, M. (2018). Vauraus ja sivistys yltäkylläisyyden ajan jälkeen. *Aikuiskasvatus*, 38(2), 84–101. [https://aikuiskasvatus.fi/wp-content/uploads/2019/02/vuoden\\_2018\\_tiedeartikkeli\\_salonen\\_joutsenvirta\\_vauraus\\_ylt%C3%A4kyll%C3%A4isyyden\\_j%C3%A4lkeen.pdf](https://aikuiskasvatus.fi/wp-content/uploads/2019/02/vuoden_2018_tiedeartikkeli_salonen_joutsenvirta_vauraus_ylt%C3%A4kyll%C3%A4isyyden_j%C3%A4lkeen.pdf)

Salonen, A., & Konkka, J. (2015). An Ecosocial Approach to Well-Being: A Solution to the Wicked Problems in the Era of Anthropocene. *Foro de Educación*, 13(19), 19–34. <http://dx.doi.org/10.14516/fde.2015.013.019.002>

Siirilä, J., Salonen, A. O., Laininen, E., Pantsar, T., Tikkanen, J. (2018). Transformatiivinen oppiminen antroposeenin ajassa. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 20 (5), 39-56. <https://akakk.fi/ammattikasvatuksen-aikakauskirja-05-2018-digitaalinen-erikoisnumero/>

Värri, V-M. (2007). Kasvatusfilosofian tärkein tehtävä. *Niin & Näin. Filosofinen aikakauslehti*, 14(52), 70–73.

Värri, V-M. (2011). Vastuu ihmisen mittana. Kasvatusteoreettisia ja filosofisia näköaloja ekologiselle sivistysprojektille. *Tiedepolitiikka*, 36(4), 27–38.

Värri, V-M. (2018). *Kasvatus ekokriisin aikakaudella*. Tampere: Vastapaino.



# Oppilaitosten kestävän kehityksen sertifiointi

Erkka Laininen

OKKA-säätiö

Rautatieläisenkatu 6 A

00520 Helsinki

erkka.laininen@okka-saatio.com

puh. 050 3729 195

<http://koulujaymparisto.fi/>

